

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 16 september 2010

Mål nr

T 4904-08

KLAGANDE

AK Portfolio Holding AB
753 83 Uppsala

Ombud: Jur.kand. LE

MOTPARTER

1. MD

2. IK

Ombud för 1 och 2: Advokat MN

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2008-10-27 i mål T 2544-07

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

AK Portfolio Holding AB förpliktas att ersätta MD och IK för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 31 250 kr, varav 6 250 kr utgör mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

AK Portfolio Holding AB har yrkat att MD och IK förpliktas att solidariskt till AK Portfolio utge 110 000 kr jämte dröjsmålsränta i enlighet med den räntesats som motsvarar det av riksbanken fastställda vid var tid gällande diskontot med tillägg av åtta procentenheter från den 26 juni 1997 till dess betalning sker samt att bolaget befrias från att utge ersättning för motpartens rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten.

MD och IK har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Finansbolagens förening och Svenska Bankföreningen har avgett yttranden.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd med den begränsningen att hovrättens bedömning att MD och IK har slutbetalat den skuld som följer av det i målet aktuella skuldebrevet och att betalningen har

skett till rätt borgenär står fast.

DOMSKÄL

1. Av utredningen i målet framgår att MD och IK år 1988 lånade 110 000 kr från Wänlund Finans AB för förvärv av en bostadsrätt och därvid skrev under ett skuldebrev ställt till Wänlund eller order. Lånet var ett annuitetslån med en kredittid på 45 år. Omedelbart efter utgivandet av krediten överläts skuldebrevet till Skaraborgsbanken, som var en del av Gota Bank. Därifrån har skuldebrevet år 1993 överlåtits till Retriva Kredit AB, därifrån år 1996 till Hoist Kredit AB, därifrån år 2003 till AK Hansa AB, därifrån år 2005 till Kimton AB (som ändrat namn till AK Hansa AB) och slutligen under handläggningen i Högsta domstolen genom fusion till AK Portfolio Holding AB. Med Hansa avses i fortsättningen ursprungliga AK Hansa AB.
2. Enligt underinstansernas domar och Högsta domstolens prövningstillstånd har skuldebrevet i förtid slutbetalats år 1990 till Skaraborgsbanken, när denna innehade fordringen.
3. Till grund för yrkandet har Portfolio åberopat följande i Högsta domstolen. Även om MD och IK betalat skulden till Skaraborgsbanken, är de skyldiga att betala hela kapitalbeloppet med ränta till Portfolio, eftersom de utfärdat ett löpande skuldebrev och antingen Hoist eller Hansa var i god tro om betalningen när bolaget fick skuldebrevet i sin besittning. När Hoist förvärvade fordringen tillsammans med en mängd andra liknande fordringar fick Hoist en garanti att hela kapitalbeloppet utestod obetalt. På skuldebrevet fanns ingen anteckning om betalning. En förvärvare av ett löpande

skuldebrev är inte skyldig att utan särskild anledning undersöka huruvida betalning erlagts. Sedan Hoist underrättat låntagarna om sitt förvärv, invände MD och IK att skulden var helt betald. Hoist undersökte då förhållandena men fann inte något belägg för betalningspåståendet. Även vid överlåtelsen till Hansa lämnades en garanti att fordringen var giltig, och Hansa fick inte tillgång till några handlingar som visade att en betalningsinvändning framställts.

4. MD och IK har i första hand bestritt all betalningsskyldighet med vidhållande av sin talan i hovrätten. De har alltså åberopat att de betalat hela skulden till Skaraborgsbanken och att varken Hoist eller Hansa var i god tro, eftersom dessa inför sina förvärv bort undersöka huruvida hela skulden blivit betald. MD och IK har vidare invänt att det strider mot tro och heder och är oskäligt att de krävs på betalning.

5. Enligt 15 § skuldebrevslagen (1936:81) får mot någon, som efter överlåtelse i god tro kommit i besittning av löpande skuldebrev, inte göras gällande bl.a. att skuldförhållandet före överlåtelsen upphört eller förändrats genom betalning. Den nye borgenären ska inte anses ha varit i god tro där han kände till omständigheten som invändningen grundas på eller hade skälig anledning till misstanke om den. Om det på skuldebrevet gjorts en anteckning om betalningen som ej lätteligen kunnat avlägsnas, men avlägsnande likväl skett, får betalningen göras gällande även om nye borgenären var i god tro.

6. Om gäldenären betalat ränta eller gjort sådan avbetalning som enligt skuldebrevet ska erläggas på däri angiven tid, får betalningen enligt 16 § samma lag utan hinder av 15 § åberopas jämväl mot ny borgenär, som i god tro fått handlingen överlåten på sig sedan beloppet förfallit till betalning.

7. I Lagberedningens motiv till 15 § skuldebrevslagen sägs det vara tillräckligt att *en* förvärvare varit i god tro rörande en brist för att även senare förvärvare ska ha rätt att göra rättigheten gällande oavsett egen god tro (NJA II 1936 s. 74). Uttalandet överensstämmer med allmänna principer om godtrosförvärv (se t.ex. Håstad, Sakrätt avseende lös egendom, 6 uppl. 1996, s. 71). Det skulle därmed räcka att antingen Hoist eller Hansa var i god tro vid besittningstagandet.

8. Angående den närmare innebörden av kravet på god tro i 15 § skuldebrevslagen anförde Lagberedningen (NJA II 1936 s. 73 f.) att utrymmet för invändningar inte är lika snävt begränsat som enligt 17 § växellagen (1932:130), där en invändning får göras gällande bara om förvärvaren vid sitt förvärv uppsåtligen handlade till gäldenärens förfång (jfr numera NJA 1961 s. 552 och 1968 s. 351). Lagberedningen fortsatte: ”Vet den som förvärvar ett löpande skuldebrev att hans fångesman gjort sig skyldig till ett kontraktsbrott mot gäldenären, synes det vara riktigare att låta följderna gå ut över förvärvaren än att förplikta gäldenären till betalning och hänvisa honom att – måhända genom en långvarig rättegång – söka sitt åter hos sin medkontrahent. Och detsamma torde böra gälla där förvärvaren visserligen icke hade visshet om kontraktsbrottet men skälig anledning att misstänka detta, såsom när han visste att gäldenären formligen reklamerat i anledning av fel i vara eller rent av anställt rättegång i anledning av felet, men han ändå övertagit handlingen utan att närmare undersöka förhållandena.” Av de sistnämnda exemplen framgår att förvärvaren ansetts skyldig att undersöka förhållandena – d.v.s. är i ond tro – bara när det finns en kvalificerad anledning att misstänka att gäldenären har en berättigad invändning. Det samma följer redan av 16 §:s ordalydelse, enligt vilken

förvärvaren kan vara i god tro angående en betalning även om denna enligt vad som framgår av skuldebrevet bort ske före förvärvet.

9. Syftet med att invändningar om betalning m.m. enligt 15 § skuldebrevslagen inte kan göras gällande mot godtroende förvärvare är naturligtvis att löpande skuldebrev lätt ska kunna omsättas. När det däremot gäller fordringar i allmänhet (s.k. enkla fordringar) får en förvärvare inte bättre rätt än överlåtare (se 27 § skuldebrevslagen). Trots denna reglering överläts enkla fordringar i mycket stor omfattning bl.a. genom factoring, varvid överlåtare enligt 9 § skuldebrevslagen (och enligt factoringavtalen) ansvarar för fordringens giltighet.

10. Enligt yttranden som i målet avgetts av Finansbolagens Förening och Svenska Bankföreningen överläts även löpande skuldebrev relativt ofta, men det sker främst i stora stockar när kreditgivaren ändrar verksamhetsinriktning eller undergår strukturomvandling eller för efterbevakning och indrivning. En förtida betalning eller en slutbetalning antecknas aldrig på skuldebrevet, och gäldenären återfår sällan detta. Vid överlåtelse mellan kreditinstitut av löpande skuldebrev ges förvärvaren tillfälle till en undersökning, men den omfattar normalt bara stickprov. Överlåtare brukar garantera fordringens giltighet och ge förvärvaren en frist som möjliggör reklamation, om en gäldenär efter att på sedvanligt sätt ha mottagit underrättelse om överlåtelsen gör en invändning mot fordringen. Enligt Finansbolagens Förening skulle transaktionskostnaderna öka och detta riskera att hindra omsättningen, om förvärvaren måste visa att varje överlåten fordran varit föremål för undersökning. Svenska Bankföreningen har sammanfattningsvis anfört att bruket av löpande skuldebrev i den svenska banksektorn fungerar på ett tillfredsställande sätt, såväl i förhållande till kunder som vid överlåtelser av dessa skuldebrev.

11. Varken tingsrätten eller hovrätten har emellertid ansett att 15 § skuldebrevslagen fungerar på ett tillfredsställande sätt i förhållande till en banks kunder, ifall dessa kan förpliktas att än en gång betala sin skuld till en förvärvare därför att förvärvaren inte haft särskild anledning att misstänka att skulden var betald (se även Walin, Lagen om skuldebrev m.m., 2 uppl. 1997, s. 96 ff. och 125 f.). Högsta domstolen instämmer i denna bedömning.

12. Efter skuldebrevslagens tillkomst har betalningsrutinerna ändrats på initiativ av bankerna genom att betalning numera endast undantagsvis sker hos borgenären mot att denne tillhandahåller skuldebrevet. Som framgår av yttrandena från Finansbolagens Förening och Svenska Bankföreningen antecknas en förtida betalning aldrig på skuldebrevet, och gäldenären återfår sällan detta efter slutbetalning. Åtminstone en förvärvare som själv tillhör den finansiella sektorn, t.ex. en bank, ett finansbolag eller ett inkassobolag, måste inse att det kan finnas uppgörelser eller förtida betalningar som inte framgår av dokumentet i den utsträckning som förutsattes vid skuldebrevslagens tillkomst. Såvida inte även gäldenären är ett finansiellt institut kan en sådan förvärvare, för att vara i god tro, numera inte nöja sig med att undersöka de bakomliggande förhållandena bara när det finns särskild anledning till det.

13. Frågan är då vilken undersökning som behöver utföras för att en förvärvare som hör till den finansiella sektorn ska vara i god tro vid överlåtelse från ett annat finansiellt institut. Det bör inte vara tillräckligt att förvärvaren får en garanti av överlåtaren att gäldenären är skyldig visst belopp. Inte heller bör förvärvaren kunna nöja sig med att hos överlåtaren och tidigare borgenärsled undersöka om betalning skett. För att förvärvaren ska vara i god tro bör det krävas att gäldenären inför överlåtelsen tillfrågats och

bekräftat att han inte har någon invändning mot den av överlåtaren angivna fordringen. I jämförelse med rådande hantering synes ett sådant förfarande innebära att kontakt med gäldenärerna tas någon tid före överlåtelsen och inte strax efter densamma. Om förvärvaren inte har gjort denna undersökning, måste han – precis som vid förvärv av enkla fordringar – bära risken för att gäldenären har en mot överlåtaren eller tidigare led giltig invändning av nu berört slag.

14. I förevarande fall har Portfolio inte påstått att vare sig Hoist eller Hansa före sitt förvärv fått bekräftelse från MD eller IK att det ursprungliga kapitalbeloppet fortfarande var obetalt. Såväl Hoist som Hansa har alltså burit risken för att skuldebrevet var slutbetalt.

15. Överklagandet ska därför lämnas utan bifall.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Severin Blomstrand, Torgny Håstad (referent, tillägg), Per Virdesten och Agneta Bäcklund (skiljaktig)

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2010-05-18

Mål nr
T 4904-08

Referenten, justitierådet Torgny Håstad, tillägger för egen del:

Enligt majoritetens domskäl kan i den aktuella partskonstellationen en förvärvare vara i god tro om en förtida betalning bara om förvärvaren frågat gäldenären och fått dennes bekräftelse av en kvarstående betalningsskyldighet. Det hjälper inte förvärvaren hur ingående en annan undersökning än må ha varit (jfr däremot hovrätten). En bekräftelse av betalningsskyldigheten utgör emellertid samtidigt en självständig ansvarsgrund. Det medför att den antagna rättsgrundsatsen – i stället för att precisera godtroskravet enligt 15 § skuldebrevslagen – skulle kunna formuleras så att förvärvaren, om inget nytt åtagande görs, inte har bättre rätt än överlåtaren. Negotiabiliteten är i praktiken upphävd, och det löpande skuldebrevet behandlas beträffande betalningsinvändningar i den aktuella partskonstellationen som ett enkelt skuldebrev (se 27 § skuldebrevslagen).

Samma resultat kan också nås genom en tillämpning av 16 § första stycket konsumentkreditlagen (1992:830), enligt vilket en konsument mot den som förvärvat kreditgivarens rättigheter enligt ett kreditavtal kan göra samma invändningar som han vid överlåtelsen (om denna tidsbestämning, se NJA 2009 s. 846) kunde göra mot överlåtaren. Bestämmelsen kan inte åsidosättas genom avtal, inte ens genom ett uttryckligt villkor om att konsumenten gentemot en godtroende förvärvare avsäger sig all rätt att göra invändningar som hänför sig till förhållandet med överlåtaren. Bestämmelsen borde –

kunde man tycka – inte kunna kringgås genom att en intet ont anande konsument i

stället förmås godta infogandet av orden ”eller order”, vilka inte utgör något annat än en synnerligen försåtlig s.k. cut-off-klausul.

Enligt förarbetena till 17 §, som förbjuder bruket av löpande fordringshandlingar vid kreditköp (se definitionen i 3 §), men inte vid andra konsumentkrediter, ska 16 § om bevarad invändningsrätt emellertid inte tillämpas, om konsumenten utfärdat en löpande fordringshandling som är av sådant slag att konsumentens rätt att framställa invändningar inskränks mot godtroende förvärvare. En bestämmelse som gjorde löpande fordringshandlingar ogiltiga mot konsumenter skulle nämligen, sägs det, komma i konflikt med grundläggande principer inom värdepappersrätten inom hela Norden (se a. prop. s. 83 f, 125 och 127 f. samt, beträffande 1977 års konsumentkreditlag, NJA II 1977 s. 198, prop. 1976/77:123 s. 116 och 173). Motivuttalandet har emellertid inget stöd i 16 § första stycket, som inte gör något undantag för löpande handlingar, och endast ett tunt stöd i ordet ”inskränks” i 17 §; skulle inte invändningsrätten faktiskt bli inskränkt, hade det för övrigt varit mindre angeläget att förbjuda löpande handlingar vid (vissa) konsumentkrediter. Jag anser därför, liksom justitierådet Agneta Bäcklund, att utformningen av lagtexten, motivuttalandets frontalkollision med det rättspolitiska ställningstagandet bakom 16 § första stycket och motivuttalandets oförenlighet med bakomliggande EG-direktiv 87/102 artikel 9 och 2008/48 artikel 17.1 medför att Portfolios talan skulle kunna ogillas med stöd av 16 § första stycket konsumentkreditlagen.

I Norge fördes en tämligen ingående diskussion om motsvarande norska regels förenlighet med EG-direktiven, varvid slutsatsen dock blev att negotiabilitet vid löpande papper var förenligt med direktiven, eftersom ett annat ställningstagande borde ha kommit till klarare uttryck i direktiven och eftersom det nationella förbudet mot löpande handlingar ger fullgott skydd (se prop. 65 L 2009-2010 s. 156 ff.). Det bör noteras att det svenska förbudet i 17 § konsumentkreditlagen inte omfattar andra krediter än kreditköp, varför finansiella institut fortfarande i de flesta fall har rätt att ta emot löpande skuldebrev från konsumenter och torde utnyttja den möjligheten.

Den av Högsta domstolens majoritet valda regeln har fördelen av ett bredare tillämpningsområde än 16 § konsumentkreditlagen genom att det omfattar även andra gäldenärer än konsumenter. Å andra sidan har 16 § konsumentkreditlagen ett bredare tillämpningsområde genom att invändningsrätten består mot alla förvärvare. En annan skillnad är att gäldenärens obegränsade invändningsrätt enligt ställningstagandet i förevarande mål endast gäller uppgörelser och betalningar, alltså sådant som vid skuldebrevslagens tillkomst förutsattes bli antecknade på det löpande skuldebrevet om de inte var schemalagda på detta. Invändningar om t.ex. fel i en köpt vara kan däremot utsläckas genom överlåtelse till en godtroende förvärvare, om inte 16 § konsumentkreditlagen är tillämplig.

Tingsrätten kom till samma slut som Högsta domstolen genom att ”jämka avtalet” med stöd av 36 § avtalslagen. Frågan är *vad* som egentligen jämkades. Enligt bestämmelsen får ”avtalsvillkor” jämkas. Det kan dock inte vara orden ”eller order” som jämkades, eftersom dessa ord i sig bara betyder att fordringen får överlätas, vilket skulle vara möjligt även utan dessa ord, eftersom fordringar i princip kan överlätas. I stället måste det vara villkoret

att gäldenärerna ska betala 110 000 kr jämte ränta som jämkades. Detta villkor blev med hänsyn till senare inträffade förhållanden (betalningen) och omständigheterna i övrigt (se tingsrättens motivering) oskäligt. Formellt höll sig tingsrätten därmed inom ramen för 36 § avtalslagen. Vad den reellt sett gjorde var emellertid att jämka den negotiabilitet som föreskrivs i 15 § skuldebrevslagen. Med de av Högsta domstolen framhävda omständigheterna skulle (effekten av) 15 § skuldebrevslagen vara oskälig i den mån skulden betalats, ifall fordringen förvärvats av någon som hör till den finansiella sektorn.

Frågan om 36 § avtalslagen kan användas för jämkning av en lagbestämmelse eller effekten av en lagbestämmelse berördes i det av Jan Hellner framlagda betänkandet Generalklausul i förmögenhetsrätten, SOU 1974:83. Där diskuteras inledningsvis om det går att jämka avtalsvillkor som överensstämmer med lag. Detta anges vara möjligt, t.ex. om lagen innehåller minimibestämmelser och omständigheterna gör en tillämpning enligt minimum oskälig i det enskilda fallet. Det borde då, kunde man tycka, vara likgiltigt huruvida avtalet innehåller ett villkor som överensstämmer med lagen (t.ex. att betalning inte kan åberopas mot förvärvare som är i god tro om betalningen) eller huruvida tillämpningen beror direkt på lagen. I en fotnot tillägs att utredningen inte haft att ta ställning till frågan om jämkning bör ifrågakomma när tillämpningen av en lagregel (alltså inte ett avtalsvillkor motsvarande en sådan regel) skulle kunna betraktas som otillbörlig (numera: oskälig). Domstolarna torde i sådana fall, sägs det, vanligen begagna restriktiv tolkning som medel för att undgå tillämpning av regeln. Detta utesluter enligt utredningsmannen inte att jämkning också kan ifrågakomma. En jämförelse görs därvid med bl.a. § 242 i den tyska Bürgerliches Gesetzbuch från 1898, vilken sägs ha "eine korrektorische

Funktion” (se SOU 1974:83 s. 140 ff., särskilt noten på s. 142; jfr prop. 1975/76:81 s.121 ff.) Enligt tillämpningen av § 242 ska alla rättigheter utövas i enlighet med ”Treu und Glauben”, och en stor och väsentlig del av den tyska civilrätten har utvecklats eller modifierats med stöd av bestämmelsen. Motsvarande bestämmelse finns i flera andra kontinentala länders lagar, och en övergripande norm om ”good faith and fair dealing” har förts in i europeiska modellagar som Principles of European Contract Law (ch. 1, sec. 2, art. 1:201), Unidroit Principles of International Commercial Contracts (art. 1.7) och Draft Common Frame of Reference (III-1:103).

Eftersom oskälighetsbedömningen enligt motiven till 36 § avtalslagen ska ske med ledning av bl.a. tvingande och dispositiva lagbestämmelser (se SOU 1974:83 s. 135 ff. och prop. 1975/76:81 s. 121 ff.), blir det – när inga särskilda omständigheter föreligger – problematiskt om 36 § avtalslagen samtidigt ska vara överordnad andra lagbestämmelser. Högsta domstolen har också i rättsfallet NJA 2007 s. 1018 på s. 1029 uttalat att 36 § avtalslagen inte kunde utnyttjas för att jämka en där aktuell lagbestämmelse. Frågan är emellertid om inte Högsta domstolen i detta mål får anses ha jämkat, eller åsidosatt, 15 § skuldebrevslagen inom dess kärnområde därför att en tillämpning av bestämmelsen på grund av ändrade betalningsrutiner skulle ha blivit oskälig (se punkt 11 i domskälen samt 16 § konsumentkreditlagen).

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**

2010-05-18

Mål nr
T 4904-08**SKILJAKTIG MENING**

Justitierådet Agneta Bäcklund är skiljaktig i fråga om motiveringen och anför.

Jag anser att domskälen från och med punkt 5 bör lyda som följer.

”MD och IK har lånat pengarna och skrivit under skuldebrevet för att köpa en bostadsrätt för enskilt bruk. Det innebär att en tillämpning av lagstiftningen om konsumentkrediter aktualiseras.

Konsumentkreditlagen (1992:830) trädde i kraft den 1 januari 1993 och således efter det att det nu aktuella skuldebrevet utfärdats. Enligt övergångsbestämmelserna ska äldre föreskrifter enligt huvudregeln gälla i fråga om kreditavtal som ingåtts före den nya lagens ikraftträdande. 16 § i den nya lagen ska dock tillämpas även om kreditavtalet ingicks före ikraftträdandet, under förutsättning att kreditgivaren förvärvat sin fordran mot konsumenten genom överlåtelse eller pantsättning efter ikraftträdandet. Det innebär att 16 § konsumentkreditlagen är tillämplig i detta fall.

Enligt 16 § första stycket konsumentkreditlagen får en konsument, om kreditgivaren har överlåtits sina rättigheter enligt ett kreditavtal, mot den nya kreditgivaren göra samma invändningar som han vid överlåtelsen kunde göra

mot överlåtaren. Bestämmelsen innebär att den regel som finns i 27 § skuldebrevslagen (1936:81) görs tvingande till konsumentens förmån och förhindrar att en konsument genom en s.k. cut off-klausul avstår från rätten att komma med invändningar som han vid överlåtelsen kunde göra gällande mot överlåtare.

16 § första stycket är till ordalydelsen inte begränsad till att gälla vissa fordringshandlingar. I förarbetena till bestämmelsen anges dock att den inte ska gälla när kreditgivarens rättigheter manifesterats i ett löpande skuldebrev eller en växel (prop. 1991/92:83 s. 125).

Enligt 17 § första stycket konsumentkreditlagen, som i sak motsvarar 11 § i den dessförinnan gällande konsumentkreditlagen (1977:981), får en kreditgivare vid kreditköp inte ta emot en av köparen ingången växelförbindelse som avser en fordran på grund av kreditköpet. Han får inte heller till bevis för sin fordran ta emot ett av köparen utfärdat löpande skuldebrev eller någon annan av denne ingången skuldförbindelse som är av sådant slag att köparens rätt att framställa invändningar på grund av köpet inskränks om skuldförbindelsen överlåts eller pantsätts till en borgenär som är i god tro. Den som uppsåtligen bryter mot förbudet döms enligt tredje stycket till böter. Bestämmelsen gäller enligt ordalydelsen vid kreditköp men anses även tillämplig vid vissa tjänster på kredit. Förbudet i 17 § är inte avsett att ha någon civilrättslig effekt. Enligt förarbetena skulle en bestämmelse om civilrättslig ogiltighet komma i konflikt med grundläggande principer som skyddar en godtroende förvärvare av löpande skuldebrev (a. prop. s. 83 f.).

Det är troligt att de överväganden som lett till att förbudet i 17 § inte har någon civilrättslig effekt också föranlett de i förarbetena till 16 § första stycket angivna undantagen för löpande skuldebrev och växlar.

Följden av den begränsning som anges i förarbetena är att en konsument, som skriver på ett låneavtal med en bank, utfärdar ett enkelt skuldebrev och går med på ett uttryckligt villkor om att han mot en förvärvare av bankens fordran inte har rätt att göra en invändning om en gjord betalning, ändå får göra en sådan invändning med stöd av 16 § första stycket konsumentkreditlagen. Om konsumenten däremot utfärdar ett skuldebrev ställt till banken eller order, får han inte göra invändning om en gjord betalning mot en förvärvare som var i god tro vid sitt förvärv, trots att få konsumenter torde känna till risken med att underteckna ett skuldebrev som innehåller formuleringen ”eller order”.

Till detta kommer att det förbud mot användning av löpande skuldebrev som följer av 17 § endast gäller vid kreditköp och vissa tjänster på kredit. Regleringen av konsumentskyddet i dessa fall är således splittrad och ofullständig.

Den av regeringen nyligen beslutade propositionen med förslag till ny konsumentkreditlag innebär inte några förändringar av betydelse i dessa delar (prop. 2009/10: 242 s. 111 f.). Det i propositionen framlagda förslaget till ny konsumentkreditlag syftar till att genomföra ett nytt EG-direktiv (2008/48/EG) om konsumentkrediter, på samma sätt som 1992 års lag var en anpassning till EG-regler (direktiv 87/102/EEG) på området.

Såväl 1987 års direktiv om konsumentkrediter som 2008 års direktiv om konsumentkreditavtal innehåller bestämmelser om rätten att göra invändningar vid överlåtelse av rättigheter. Om en kreditgivares rättigheter enligt ett kreditavtal överlåts till en tredje man ska konsumenten ha rätt att göra gällande samma invändningar gentemot den nye fordringsägaren som han kunde ha gjort gentemot den ursprungliga kreditgivaren (jfr artikel 9 i direktiv 87/102/EEG och artikel 17. 1 i direktiv 2008/48/EG). Någon möjlighet att göra undantag från konsumentens rätt att göra invändningar när krediten manifesterats i ett löpande skuldebrev finns inte.

På grund av det anförda bör 16 § första stycket konsumentkreditlagen – trots uttalandena i lagens förarbeten och skälen bakom dessa – anses omfatta fordringar som grundas på löpande skuldebrev. En konsument bör alltså, enligt den bestämmelsen, mot förvärvare av ett löpande skuldebrev kunna framföra alla invändningar som han vid överlåtelsen kunde göra mot överlåtaren.

Överklagandet ska därför lämnas utan bifall. ”